

Remiss av Betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51)

Svar på remiss från Kommunstyrelsen KS 2025/932

Sammanfattning

Detta ärende redogör för betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51). Betänkandet är resultatet av den så kallade Klimatanpassningsutredningen, som haft i uppdrag att analysera behovet av ny eller förändrad lagstiftning för att underlätta effektiva klimatanpassningsåtgärder. Syftet har varit att skapa tydligare ansvarsfördelning, förbättra samordningen på kommunal nivå samt att utreda modeller för långsiktig finansiering av klimatanpassning utan ökade statliga anslag.

Koncernledningen är positiv till utredningens syfte och till flera av de förslag som stärker kommunernas och statens ansvar, förbättrar planeringsförutsättningar och ökar transparensen i klimatanpassningsarbetet.

Samtidigt identifieras betydande risker i två avseenden. Förslaget om en medfinansieringsmodell riskerar att leda till oproportionerliga kostnader för fastighetsägare, särskilt inom äldreomsorg och skolfastigheter, och behöver därför omarbetas. Vidare anser koncernledningen att förslaget om föreskrifter för högsta inomhustemperatur kräver tydligare avgränsning, statliga investeringsstöd samt en stegvis implementering för att vara genomförbart.

Koncernledningen instämmer i Stockholm Vatten och Avfall synpunkter att behovet av att lagstiftningen för dagvatten tydliggör ansvarsfördelningen utan att utvidga VA-huvudmannens ansvar, samt att krav på uppgiftslämnande om systemets kapacitet kan leda till merarbete och felprioriteringar. Samtidigt ser koncernledningen positivt på att öppna dagvattenanordningar ska kunna omfattas av ledningsrätt, men vill lyfta vikten av att lokalt omhändertagande av dagvatten på kvartermark fortsatt prioriteras.

Koncernledningen tillstyrker därför huvuddelen av förslagen men avstyrker införandet av medfinansieringsmodellen i dess nuvarande form samt anser att temperaturkraven och regleringen av VA-frågor måste preciseras och kompletteras för att vara rättssäkra och genomförbara.

Under ärendets beredning har samråd skett mellan Stockholm Stadshus AB och stadsledningskontoret.

Ärendet

Detta ärende redogör för betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51). Betänkandet är resultatet av den så kallade Klimatanpassningsutredningen, som haft i uppdrag att analysera behovet av ny eller förändrad lagstiftning för att underlätta effektiva klimatanpassningsåtgärder. Syftet har varit att skapa tydligare ansvarsfördelning, förbättra samordningen på kommunal nivå samt att utreda modeller för långsiktig finansiering av klimatanpassning utan ökade statliga anslag.

I betänkandet föreslås bland annat att kommunernas samordningsansvar för klimatanpassning ska förtydligas, att staten tar ett större ansvar för skydd mot havsnivåhöjningar, samt att kommunerna ska kunna reservera mark för klimatanpassningsanläggningar i detaljplaner. Förslag lämnas också om att byggrätter ska kunna villkoras med klimatanpassningsåtgärder och att detaljplaner ska kunna ändras eller upphävas om de omfattar områden med betydande klimatrisker.

Ett av de mest långtgående förslagen är att kommuner ska få möjlighet att ta ut avgifter från fastighetsägare som anses ha särskild nytta av klimatanpassningsåtgärder, i syfte att medfinansiera investeringar. Utredningen föreslår vidare att Folkhälsomyndigheten ges möjlighet att utfärda föreskrifter om högsta tillåtna inomhustemperatur i särskilda boendeformer. Förslag finns även som berör VA-huvudmännen, bland annat att dagvattensystemets kapacitet ska regleras i lag, att VA-huvudmän på begäran ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet, samt att öppna dagvattenanordningar ska kunna omfattas av ledningsrättslagen.

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51) till bl.a. Stockholms Stadshus AB, som i sin tur remitterat vidare till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) och Stockholm Vatten och Avfall AB. Nedan följer en redovisning av bolagens remissvar i huvudsak. Remissvaren i sin helhet återfinns i bilagorna.

Underremiss

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 1):

Svenska Bostäder är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på avgiftsmodellen.

Svenska Bostäder anser att avgiftsmodellen bör vara tydlig och förutsägbar, och att det bör finnas möjlighet att reducera eller undanta avgift om fastighetsägaren har vidtagit egna åtgärder för att hantera risker. De vill också ha tydligare definitioner och objektiva bedömningskriterier för avgiftsmodellen, så att fastighetsägare kan förstå hur avgifterna beräknas och hur de kan påverka avgiftsbeloppet.

Svenska Bostäder lyfter också fram vikten av att kommuner och fastighetsägare samverkar för att identifiera och hantera klimatrelaterade risker. De anser att det är

viktigt att det finns en tydlig ansvarsfördelning och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra klimatskyddsåtgärder.

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 2):

Familjebostäder är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på förslaget om att införa bindande krav på inomhustemperatur i vissa boenden.

Familjebostäder anser att förslaget om bindande krav på inomhustemperatur kan vara tekniskt komplicerat och medföra höga kostnader. De vill ha tydligare definitioner av vilka boenden som omfattas av förslaget, och vill ha möjlighet till samverkan med kommunen och andra aktörer för att säkerställa att klimatskyddsåtgärder genomförs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Familjebostäder lyfter också fram vikten av att det finns ekonomiskt stöd att söka för att genomföra klimatskyddsåtgärder. De anser att det är viktigt att fastighetsägare har möjlighet att söka bidrag eller lån för att finansiera klimatskyddsåtgärder, och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra åtgärderna.

Stockholmsshems remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 3):

Stockholmshem är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på avgiftsmodellen.

Stockholmshem anser att avgiftsmodellen bör vara tydlig och förutsägbar, och att det bör finnas möjlighet att reducera eller undanta avgift om fastighetsägaren har vidtagit egna åtgärder för att hantera risker. De vill också ha tydligare definitioner och objektiva bedömningskriterier för avgiftsmodellen, så att fastighetsägare kan förstå hur avgifterna beräknas och hur de kan påverka avgiftsbeloppet.

Stockholmshem lyfter också fram vikten av att kommuner och fastighetsägare samverkar för att identifiera och hantera klimatrelaterade risker. De anser att det är viktigt att det finns en tydlig ansvarsfördelning och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra klimatskyddsåtgärder.

Micasa Fastigheters remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 4):

Micasa är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på avgiftsmodellen.

Micasa anser att avgiftsmodellen bör vara tydlig och förutsägbar, och att det bör finnas möjlighet att reducera eller undanta avgift om fastighetsägaren har vidtagit egna åtgärder för att hantera risker. De vill också ha tydligare definitioner och objektiva bedömningskriterier för avgiftsmodellen, så att fastighetsägare kan förstå hur avgifterna beräknas och hur de kan påverka avgiftsbeloppet.

Micasa lyfter också fram vikten av att det finns ekonomiskt stöd att söka för att genomföra klimatskyddsåtgärder. De anser att det är viktigt att fastighetsägare har möjlighet att söka bidrag eller lån för att finansiera klimatskyddsåtgärder, och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra åtgärderna.

SISABs remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 5):

SISAB är generellt positiva till förslagen i utredningen om klimatanpassning. De anser att det är viktigt att kommuner och staten tar ett aktivt ansvar för att skydda samhället mot klimatrelaterade risker. De välkomnar förslaget om att kommuner ska kunna ta ut avgifter från fastighetsägare för finansiering av klimatskyddsåtgärder, men har synpunkter på förslaget om att införa bindande krav på inomhustemperatur i skolor.

SISAB anser att förslaget om bindande krav på inomhustemperatur kan vara tekniskt komplicerat och medföra höga kostnader. De vill ha tydligare definitioner av vilka skolor som omfattas av förslaget, och vill ha möjlighet till samverkan med kommunen och andra aktörer för att säkerställa att klimatskyddsåtgärder genomförs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

SISAB lyfter också fram vikten av att det finns ekonomiskt stöd att söka för att genomföra klimatskyddsåtgärder. De anser att det är viktigt att fastighetsägare har möjlighet att söka bidrag eller lån för att finansiera klimatskyddsåtgärder, och att det finns tillräckliga resurser för att genomföra åtgärderna.

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) välkomnar utredningens ambition att stärka

samhällets förmåga till klimatanpassning men betonar att förslagen i huvudsak är starkt avgränsade till vattenrelaterade akuta risker såsom skyfall och havsnivåhöjningar. Bolaget hade gärna sett en bredare ansats där även långsiktiga och kroniska förändringar, exempelvis höjda grundvattennivåer, temperaturförändringar och konsekvenser för dricksvattenförsörjningen, inkluderas.

SVOA lyfter särskilt tre lagförslag som direkt påverkar bolagets verksamhet. Förslaget om att lagfästa att dagvattensystemet ska dimensioneras för att klara ett tioårsregn bedöms som positivt eftersom det ger ökad förutsägbarhet i planering och dialog med såväl kommunen som fastighetsägare. Samtidigt understryker bolaget vikten av att förslaget endast ses som en kodifiering av rådande praxis och inte innebär ett utvidgat ansvar för VA-huvudmannen. När det gäller förslaget om att VA-huvudmannen ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet ställer sig bolaget tveksamt. Risker är att det leder till betydande merarbete utan motsvarande nytta, samt att fastighetsägare kan komma att ställa krav på kapacitetshöjande åtgärder som inte är samhällsekonomiskt prioriterade. SVOA anser därför att tydligheten som följer av lagförslaget om 10-årsregn i praktiken bör göra särskilda uppgiftslämnanden överflödiga. Bolaget ser däremot

positivt på förslaget att öppna dagvattenanordningar ska kunna omfattas av ledningsrättslagen, eftersom det kan skapa nya tekniska möjligheter i en tät stadsmiljö. Samtidigt understryks att incitamenten för lokalt omhändertagande av dagvatten på kvartersmark måste behållas och förstärkas, bland annat genom ett tydligare lagstöd för drift och underhåll av sådana anläggningar.

Utöver dessa frågor framhåller SVOA att stigande havsnivåer på sikt kan komma att påverka utsläppspunkterna från reningsverken, att tillskottsvatten i kombinerade system riskerar att öka belastningen på avloppsreningsverken och att avfallshanteringen, som är beroende av fungerande transporter och vägframkomlighet, är en samhällsviktig verksamhet som också behöver inkluderas i klimatanpassningsarbetet. Bolaget anser att en förstärkt integrering av klimatanpassning i översiktsplaneringen är nödvändig, bland annat genom att riskområden som lågpunkter markeras och undantas från exploatering.

Ärendets beredning

Under ärendets beredning har samråd skett mellan Stockholms Stadshus AB och stadsledningskontoret.

Koncernledningens synpunkter

Klimatanpassning är en central samhällsfråga där behovet av långsiktiga och samordnade åtgärder blir alltmer påtagligt. Koncernledningen välkomnar därför att kommunernas roll som samordnare föreslås tydliggöras i lagstiftningen. Ett formaliserat ansvar ger ökad förutsägbarhet, skapar bättre möjligheter till tidig planering och bidrar till att klimatrisker hanteras konsekvent i hela stadsbyggnadsprocessen. Likaså är det positivt att staten föreslås ta ett utökat ansvar för havsrelaterade risker. Skydd mot stigande havsnivåer är av sådan omfattning och komplexitet att det kräver nationell styrning, gemensamma riktlinjer och långsiktig finansiering.

Koncernledningen ser också positivt på förslagen som rör den fysiska planeringen. Möjligheten att villkora bygglov med klimatanpassningsåtgärder, att ändra eller upphäva detaljplaner i riskområden samt att reservera mark för klimatanpassningsanläggningar stärker stadens verktyg för att förebygga skador och skapa långsiktigt hållbara miljöer. På samma sätt bedöms förslaget om att lagfästa dimensioneringen av dagvattensystem för tioårsregn som en förbättring, då det skapar förutsebarhet i planeringen och tydligare ansvarsfördelning. Att öppna dagvattenanordningar ska kunna omfattas av ledningsrätt är också positivt, eftersom det ger fler tekniska möjligheter i en tät stad.

Koncernledningen anser i likhet med flera dotterbolag att förslaget om en medfinansieringsmodell riskerar att skapa oproportionerliga kostnader för fastighetsägare utan att de ges motsvarande inflytande över vilka åtgärder som genomförs och till vilken kostnadsnivå. Detta är särskilt problematiskt för samhällskritiska fastigheter som skolor och äldreboenden, där kostnaderna inte kan föras vidare till brukarna. Modellen kan dessutom minska incitamenten för fastighetsägare att själva vidta klimatanpassningsåtgärder om dessa inte beaktas i avgiftsberäkningen. Avsaknaden av tydliga nationella definitioner av centrala begrepp riskerar att skapa rättsosäkerhet. Koncernledningen anser därför att modellen i dess nuvarande form inte bör införas.

Ett annat område som kräver förtydligande är förslaget om föreskrifter för högsta inomhustemperatur. Koncernledningen delar uppfattningen att höga inomhustemperaturer utgör en hälsorisk, men konstaterar att generella bindande krav skulle vara svåra att genomföra i befintliga fastigheter och riskerar att motverka stadens energi- och klimatmål. Ett rimligt förhållningssätt är att begränsa regleringen till vård- och omsorgsboenden, införa den stegvis och kombinera den med statliga stödprogram.

Stockholm Vatten och Avfall har särskilt uppmärksammat de förslag som berör VA-verksamheten. Att lagfästa dimensioneringen av dagvattensystem för tioårsregn ger ökad tydlighet men måste tydligt framgå som en kodifiering av praxis och inte en utvidgning av ansvaret. Förslaget om att VA-huvudmän ska lämna uppgifter om dagvattensystemets kapacitet är däremot problematiskt, då det riskerar att leda till omfattande merarbete och krav på åtgärder som inte är samhällsekonomiskt motiverade. Koncernledningen ser samtidigt positivt på att öppna dagvattenanordningar ska kunna omfattas av ledningsrätt, men betonar vikten av att incitamenten för lokalt omhändertagande av dagvatten bevaras och stärks, gärna genom ett tydligare lagstöd för drift och underhåll av LOD-anläggningar.

Koncernledningen noterar likt SVOA att betänkandet fokuserar på akuta vattenrelaterade risker, medan mer långsiktiga effekter av klimatförändringar inte fått tillräcklig uppmärksamhet. Förändrade grundvattennivåer, stigande råvattentemperaturer med konsekvenser för dricksvattenförsörjningen samt anpassning av avfallshanteringen är exempel på frågor som också bör omfattas i ett brett klimatanpassningsperspektiv.

Anette Scheibe Lorentzi
Vice VD

Bilagor

1. Svenska Bostäders remissvar
2. Familjebostäders remissvar
3. Stockholmsshems remissvar
4. Micasa Fastigheters remissvar
5. SISABs remissvar
6. Stockholm Vatten och Avfalls remissvar

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anette Scheibe Lorentzi, Vice VD	2025-09-05